

ราชมพ บัณฑิตย์ : ปราสาทสัณต็อกกัอกกรม: ปราสาทเขมรทรงพุ่มรุ่นแรกในประเทศไทย
(SDOK KAK THOM : EARLY STYLE OF LOTUS-BUD SHAPE SUPER STRUCTURE
KHMER SANCTUARY IN THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.มรว.สุริยวุฒิ
สุขสวัสดิ์, ผศ.มยุรี วีระประเสริฐ. 170 หน้า. ISBN 974-464-011-1

การศึกษาเรื่องราวของปราสาทสัณต็อกกัอกกรมนี้ เราได้ทราบจากหลักฐานที่ปรากฏใน
ข้อความจากศิลาจารึกสัณต็อกกัอกกรม 1 ซึ่งได้ระบุนุศักราช พ.ศ. 1480 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรัชกาล
พระเจ้าชัยวรมันที่ 4 กล่าวถึงการก่อกำเนิดข้าทาสให้แก่ศาสนสถานซึ่งตั้งอยู่ที่ภักทรปัญนะ ครั้น
ต่อมาสถานที่แห่งนี้ได้ถูกทำลายลงจนจบจนถึงปี พ.ศ. 1595 ข้อความศิลาจารึกสัณต็อกกัอกกรม 2 ระบุ
ถึงการฟื้นฟูพื้นที่แห่งนี้ขึ้น โดยพระเจ้าอุทัยทิตยวรมันที่ 2 เพื่อประทานแก่พราหมณ์สหาศิวะผู้
เป็นพระอาจารย์และเกี่ยวข้องเป็นพระญาติ พร้อมทั้งให้สร้างศาสนสถานปราสาทสัณต็อกกัอกกรม
แห่งนี้ ซึ่งมีชื่อที่เป็นทางการว่า “ภักทรนิเกตน”

จากการกำหนดโครงสร้างทางศิลปกรรมนั้น ได้พบหลักฐานที่สำคัญที่สนับสนุนให้
ปราสาทสัณต็อกกัอกกรมแห่งนี้ ซึ่งเคยถูกทำลายจากผลของระเบิดและการโจรกรรมขนย้าย
โบราณวัตถุ สิ่งนั้นคือ กลีบขมุนรูปนาค ซึ่งใช้เป็นส่วนประดับที่สำคัญของโครงสร้าง ที่ชี้ให้เห็น
ถึงการคลี่คลายและพัฒนาารูปแบบของทรงปราสาทประธานที่เคยประดับด้วยปราสาทจำลองมาสู่
ปราสาททรงพุ่ม ซึ่งที่ผ่านมาเราเคยทราบกันว่าปราสาทหินพิมายที่มีอายุอ่อนกว่าปราสาทสัณต็อก
กัอกกรมแห่งนี้ เป็นปราสาททรงพุ่มหลังแรกในศิลปะเขมร แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้เองจึงทำให้
เราทราบว่านอกเหนือจากปราสาทหินพิมายแล้ว ปราสาทสัณต็อกกัอกกรมแห่งนี้ควรที่จะให้อยู่ใน
กลุ่มปราสาทในศิลปะเขมรในประเทศไทยที่มีลักษณะที่เป็นทรงพุ่มรุ่นแรกด้วยเช่นกัน

K 42311006 : MAJOR : HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD : KHMER SANCTUARY

RAKOP BUNDIT : SDOK KAK THOM : EARLY STYLE OF LOTUS-BUD
SHAPE SUPER STRUCTURE KHMER SANCTUARY IN THAILAND. THESIS ADVISORS :
PROF. DR. M.R. SURIYAVUDH SUKHASVASTI, Ph.D., ASST. PROF. MAYUREE
VERAPRASERT. 170 pp. ISBN 974-464-011-1

The study of Sdok Kak Thom based on the evidence in Inscription of Sdok Kak Thom I and Inscription of Sdok Kak Thom II. Inscription of Sdok Kak Thom I indicates the 1480 B.E. in the inscription which was the last of King Jayavarman IV and described that the King offered servants and slaves to serve the sanctuary which sited at “Bhadrapattana” . This sanctuary was destroyed in 1595 B.E.

For Inscription of Sdok Kak Thom II, there was the evidence that this sanctuary was renovated by King Udayavarman II and offered this sanctuary to *Brahma Sadawiva* who was the King’s instructor and cousin. This sanctuary was named “Bhadraniketana”

According to the the art structure of the sanctuary, it found “Antefixes” which was the important decoration of the structure. This decoration unfolded and indicated the development of the main building of the sanctuary to be the Lotus-bud shape. The previous studies addressed that the Pimai sanctuary was the only early Lotus-bud shape of Khmer Art in Thailand. However, based on the evidence of the inscription, this study argued that Sdok Kak Thom sanctuary was built prior to Pimai sanctuary and was another early Lotus-bud shape of Khmer Art in Thailand. Moreover, there was some evidences found that this sanctuary was bombed and some objects were stolen.